

Prof.dr Ostoja Đukić, redovni profesor, naučni savjetnik Evropskog defendologija centra, Banja Luka

GDJE SMO I KUDA IDEMO-SELO JE SVIJEĆA KOJA DOGORIJEVA

„Da ne bismo sve izgubili i nestali, treba svoga položaja svjesni da postanemo.“
(Istočnjačka mudrost)

Svijet se svakim danom uveliko mijenja. Pogotovo je to postalo još izraženije u periodu globalizacije, hoćemo reći dominacije, i geopolitičkih kretanja. Pomjeranje i seobe naroda su obilježja vremena u kojem živimo. Stanovništvo je sa mnogih prostora u svijetu, naročito tamo gdje traju krize i sukobi, krenulo u egzoduse, bolje reći na put u neizvjesnost i stvorilo brojne probleme i teškoće sebi i okolini. Međutim, u srpskom narodu, a slično i u bošnjačkom, hrvatskom i drugim narodima je pored nedavno završenog nesretnog rata i stvaranja neuralgičnih područja, sve izraženija jedna teška kriza sa dalekosežnim negativnim posljedicama. Ona se trenutno ne uočava u pravoj suštini, ali je sve bolnija, teža i kobnija. Znalo se da su Srbi kroz istoriju morali da se brane i ratuju. Gubili su veliki broj stanovništva, ali se priraštaj stanovništva održavao zahvaljujući selu-ruralnim područjima i natalitetu, a sada se gubi i jedno i drugo. Napuštaju se predačka, pradjedovska, djedovska i napokon očinska ognjišta. Brdsko-planinska sela ostaju prazna i pusta. Njive i nekada čuvene oranice su zarasle u trnje, šipražje i korov. Prosto se gube obilježja nekadašnjih divnih sela i naselja, gdje su njive bile obrađene, uzgajane i koristile narodu. Naokolo su bila stada ovaca, krava, konja, koza i ostalih blagodeti seoskog života. Održavale su se štale, putevi, izvori i druge tekovine seoskog života. Nažalost, sada toga više nema.

Zašto...? Seljak je ostavio selo, a država je ostavila i napustila seljaka koji je krenuo u gradsku civilizaciju, a teško se prilagođava gradskim obrascima i stilovima ponašanja. To je jedna od najopasnijih kobi koja je mogla da zadesi srpski narod. Nekada je za ovaj narod zemlja bila druga majka, svetinja. Za nju se žrtvovalo i ginulo kroz čitavu istoriju. Sada se zemlja ostavlja, napušta, a odvojiti srbinu od zemlje je put bez povratka. Ono malo naroda što je ostalo na selu polako biološkim putem nestaje, Infrastruktura se ne održava i polako nestaju minimalni uslovi za život na selu. Padaju štale, zarastaju putevi, nestaju ili van funkcije postaju kuće, propadaju seoski objekti i sve gubi svoju izvornu funkciju. Nestaje sve što je krasilo i održavalo selo. Srpsko stanovništvo je napustilo ono što ga je i krasilo i kroz istoriju održavalo, po čemu je bilo poznato i priznato u svijetu. Ne smije se dozvoliti da srpsko selo bude svjeća koja dogorjeva. Nestaje jedna civilizacija koja je obilovala ljepotom življenja, stvaranja, održavanja i prenošenja života sa koljena na koljeno, a ne varanja. Uvažavajući sva naučno-tehnička dostignuća, procese komjuterizacije i digitalizacije, baza društva i sela se ne smiju zapostaviti. Odvajanjem od zemlje srpski narod postaje nezaštićen i izgubljen, što najbolje pokazuje primjer Kosova i Metohije, srpskog zida plača. Sutra mogu da iz profitnih interesa nestanu i odu strana preduzeća i ljudi, a onda se ostaje uskraćen i bez ičega, iz razloga jer smo opštenarodno privatizovali i prodali za lične i pojedinačne interese, privatizacija u BiH je završila kao pljačka. Zna se da su srbi bili poznati kao zemljoradnici i stočari, a nestankom zemlje nemaju se gdje vratiti. Tu su oni postizali uspjehe, snalazili se i održavali. Sada da se dese neki veći potresi i nevolje, a oni su djelomično tu, gdje se i kako vratiti, kako dalje? U Titovo vrijeme selo je bilo zapostavljeno, a sada i takvo selo nestaje i kuće se zaključavaju slijepom ključanicom i kao da negdje u dubini i pozadini odzvanja refren: „**Mi idemo da se nevratimo.**“ Jedino još groblja, usamljene crkve i nekadašnje napuštene seoske škole svjedoče da se tu nekad živjelo i da je sve vrvjelo od života.

Danas se organizuju masla u selima i neki običaji vraćanja selu, ali je to kratkog daha i obavlja se više stihjski. Čak se svijeće za umrle ne pale u seoskim grobljima, gdje se dolazi tek na zadušnice, a neki ni tada. Mnogo se toga odrodilo, od običaja i sela odvojilo. Nekada su se ljudi u selima družili, uzajamno pomagali i obavljali mnoge humane, etičke poslove, a danas je to smanjeno, da nekažemo isčezlo. Sve se odvija po sceni novokomponovanih bogataša i onih koji su prigrabili socijalističke vrijednosti i radničku i opštenarodnu imovinu. O ljudima na selu, njihovoj sudbini i egzistenciji malo ko ili niko ne brine. Preostalim ljudima u selima najviše pohitaju oni kojima su potrebni glasovi za njihove političke stranke. Nude im... „izaberite nas, pa nas onda ...trpite četiri godine,“ do novog izbornog ciklusa. Naš čovjek, seljak zna onu poznatu Sokratovu poruku... „**Svakoj stranci istina je strana, sve stranke su daleko od istine.**“

Bude li se nastavilo ovakvo stanje nebrige za selo, sve će nestati i zarasti, a mi ćemo ostati bez budućnosti. Postoji nešto što se ne vidi, a ono kao Damaklov mač visi nad srpskim narodom. Izbjeglica i migranata je sve više, sve su „agresivniji“ i atakuju i na srpske istorijske etničke prostore. Sutra će im možda neko ponuditi prostore koji se ne koriste, i sa kojih smo mi otišli glavom bez obzira, ne razmišljajući šta će se desiti i kakva nas sudbina očekuje. U buduće se nećemo imati gdje da vratimo, a u gradovima nećemo uskoro imati od čega da živimo. I još se sprema nešto pogubnije. Veliki biznismeni iz inostranstva i naše komšije spremaju se da bud-zašto pokupuju zemlju i šumu našeg naroda koji je napustio svoja vječita ognjišta. Ako to ne spriječimo doćemo u beznađe i neće nam biti povratka. **Kratkovidna politika i njeni akteri** nastoji da obezbjedi glasove u krvoločnoj borbi za vlast i da bi to obezbjedili besplatno su dijelili zemljište-placove stanovništву iz sela i dovodili ih u gradove. Srećom desilo se nekoliko firmi koje drže stranci i domaći vlasnici, pa se našao kakav, takav posao i spas za napačeni narod. Zavisi, dokle će to trajati, a

sutra neke firme mogu da propadnu ili prestanu raditi, što se i događa, pa se mora razmišljati šta i kako dalje. Nestanku sela dosta je doprinijela i seoska žena, pa su nestale pune štale i torovi stoke, okna i kace i stigli smo tu gdje smo, a neznamo kuda dalje. I one su poželjele u grad. Sada se sve kupuje i uz prst troši. Ono šume domaće i tuđe što je ostalo u selima prosto se krči bez polaganja računa državi i zakonu. Više to nisu čuvane i njegovane šume, nego sasječene i zarasle u šipražje i korov. Mladi misle da mogu da žive bez rada,...“neki kažu rad je primitivan način sticanja zarade,” bez sela i poljoprivrede, ali se teško varaju. Bilo bi dobro da razmisle i održavaju i rade svoju zemlju, a ne da budu građani drugog reda i sluge u inostranstvu, Greške prema selu i seoskom stanovništvu još i danas traju i to će se nastaviti do potpunog nestanka sela, ako se proces ne zaustavi. Za jedan narod najvažnije je da sačuva zemlju, jezik, običaj, kulturu i svakako narod kao cjelinu. Ako izgubi zemlju, koja se jednom gubi, sve je izgubljeno i završilo na istorijskom smetlištu. Prema tome, zemlja se mora čuvati kao očinji vid. Dok god posjedujemo zemlju imamo se gdje vratiti i sačuvati od kriza i ratova. Nužan je povratak iz gradova u selo, što je obrnuti proces od onog što se događa, a u tome nam mogu poslužiti iskustva nekih zemalja gdje se dešavalo ono što je nas snašlo. Prvenstveno ekonomске mjere, uz zdravu politiku mogu da vrate ljudе iz gradova u sela i na tome treba istrajati. Treba ukinuti poreze onima što žive i rade na selu, oslobođiti seosko stanovništvo plaćanja vode, struje, komunalnih obaveza, obezbjediti im besplatan saobraćaj na relaciji selo-grad i na taj način podsticati povratak, te život i rad na selu. Treba omogućiti da se otvore trgovine i vrši otkup viška proizvoda koji se stiču radom i rezultatom na selu. Skoro sva sela osim struje i vode imaju makadamske puteve, ali je nužno asfaltirati puteve i obezbjediti kvalitetniji život na selu. Neophodno je mlade ljudе motivisati i zainteresovati za život i rad na selu. U tu svrhu neophodno je obezbjediti povoljne kredite i druge podsticaje za razvoj poljoprivrede, stočarstva,

voćarstva i slično na selu. Znači, podsticajne mjere treba da spase razvoj sela i cjelokupne djelatnosti u njemu. Međutim, uskoro sve to može biti kasno. Treba da nam budu prisutne pouke naših predaka i da naučimo kako treba živjeti i sačuvati prostore naših sela koja su nas kroz istoriju sačuvala i održala. Ako mladi odu sa sela, postavlja se pitanje...kome ostavljamo naša sela, bogatstvo i prirodu. Nesmijemo pretke i našu istoriju zaboraviti, niti potomke razočarati. Opštepoznata je misao i poruka iz naroda za političare i političke elite koji predstavljaju narod:**„Svi su oni kratke pameti i neznaju šta rade. Pune svoje džepove, ali će uskoro taj izvor presušiti, pa kuda će onda naš narod. Danas su zadnja kola došla napred i o narodu više niko ne brine.“** Napred navedena viđenja u tekstu isto ili slično odnose se na Srbe, Bošnjake, Hrvate i ostale koji žive na ovim prostorima, pod našim podnebljem.

I na kraju se nameće pitanje svih pitanja koje ostaje i na koga niko ne daje odgovor: **Gdje smo i kuda idemo? Ne dozvolimo da bolji stradaju od gorih, da rod strada od izroda, da veliki ljudi žive u malim kućama, a mali ljudi u raskošnim dvorcima. Ne dozvolimo da nedorasli i nesposobni političari uvode narode u tzv.dobrovoljno ropstvo, a rade uglavnom po himni ...“hajde da zaboravimo na sutra.“ Ne dozvolimo da najdalje u politici dođu i doguraju oni koji neznaju kuda idu i kuda vode?**

Budimo ljudi...